

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1499

Vragen van de leden **Rudmer Heerema** en **Wiersma** (beiden VVD) aan de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media over *het bericht «Te veel leraren ziek, basisschool moet dicht»* (ingezonden 5 februari 2018).

Antwoord van Minister **Slob** (Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media) mede namens de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ontvangen 19 maart 2018).

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Te veel leraren ziek, basisschool moet dicht»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Deelt u de mening dat het niet zo kan zijn dat scholen hun deuren moeten sluiten, omdat een invalkracht niet meer ingezet mag worden als gevolg van de ketenbepaling in de Wet werk en zekerheid?

Antwoord 2

Mijn waarneming is dat scholen, schoolbesturen en vervangingspools er alles aan doen wat binnen hun vermogen ligt om te voorkomen dat een groep of groepen van kinderen geen les krijgen. Het feit dat er scholen zijn die zich desondanks in de winterperiode januari tot en met maart 2018 genoodzaakt zien om een of meer groepen van kinderen geen les te geven, is niet het directe gevolg van de werking van de ketenbepaling.² De ketenbepaling is namelijk niet van toepassing in deze (griepgevoelige) periode voor tijdelijke vervangingen wegens ziekte van leerkrachten. Waar het om gaat is dat door de griepepidemie in combinatie met beschikbaarheid van flexibele invalkrachten, niet volledig kan worden voorzien in de behoefte van kortdurende vervangingen. Er kunnen zich dan situaties van overmacht voordoen.

¹ «Te veel leraren ziek, basisschool moet dicht», De Telegraaf, 29 januari 2018. Verkregen via <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1601998/te-veel-leraren-ziek-basisschool-moet-dicht>

² In de cao 2016–2017 Primair Onderwijs is afgesproken dat de ketenbepaling in 2017 en 2018 buiten toepassing blijft voor vervanging wegens ziekte door invalkrachten met een tijdelijk contract in de maanden januari, februari en maart, zolang de vervanging niet langer duurt dan 14 kalenderdagen.

Vraag 3

Kunt u inzicht geven in hoe scholen, met behulp van vervangingspools, nu vorm geven aan de inzetbaarheid van invalkrachten in het onderwijs?

Antwoord 3

Scholen en besturen bepalen zelf hoe zij het invalwerk vormgeven. Steeds vaker kiezen zij ervoor vervanging te regelen via een gezamenlijk vervangingspool. Dit kan een pool zijn op het niveau van een bestuur, maar vaak ook een pool die door meerdere besturen in stand wordt gehouden.³ Een veel voorkomende vorm is dat een pool bestaat uit een «vaste» schil van leerkrachten die in vaste dienst zijn van de deelnemende schoolbesturen en een «flexibele» schil die bestaat uit invalkrachten die in tijdelijke dienst van de besturen. Schoolbesturen spreken dan met elkaar af welk percentage van hun personeelsformatie wordt ingebracht in de pool voor vervangingswerkzaamheden en hoe dat wordt verdeeld over de vaste en flexibele schil. Daarbij kunnen ook vaste vervangers per school worden aangewezen. De flexibele schil omvat een pool van tijdelijke invalkrachten die vaak bij minder goed te voorspellen afwezigheid van reguliere leerkrachten, zoals kortdurende ziekte, worden ingezet. Door met elkaar samen te werken, is het invalwerk beter te organiseren. Het bureau van de vervangingspool verzorgt de matching tussen de vervangingsverzoeken van de scholen en het beschikbare aanbod in de vaste en flexibele schil.

Vraag 4

In hoeverre bent u bekend met belemmeringen die scholen ervaren rond de inzet van invalkrachten met behulp van vervangingspools? Kunt u een overzicht geven van ervaren belemmeringen?

Antwoord 4

In de cao 2016–2017 Primair Onderwijs zijn nieuwe afspraken vastgelegd voor het vervangingsbeleid als gevolg van de invoering van de Wet werk en zekerheid. Op verzoek van sociale partners heeft het bureau Andersson Elffers Felix (AEF) in de eerste helft van 2017 deze afspraken geëvalueerd.⁴ Uit de evaluatie wordt als een knelpunt in het bijzonder onderwijs genoemd de ketenbepaling en de daarmee samenhangende administratieve lasten. De mogelijkheden die de cao biedt worden daarbij als complex ervaren. De afspraak in het regeerakkoord om tijdelijke invalcontracten voor vervanging van zieke leerkrachten uit te zonderen van de ketenbepaling is bedoeld om dit knelpunt in de praktijk weg te nemen voor besturen en vervangingspools.

Overigens wordt in de evaluatie als belangrijkste knelpunt het tekort aan vervangers genoemd. In een periode van een griepepidemie, zoals nu, waarin de vervangingsbehoefte extra groot is, wordt dit tekort nog duidelijker merkbaar. Mij bereiken signalen dat vervangingspools hierdoor vaker dan normaal niet kunnen voldoen aan alle verzoeken voor vervanging. Het oplopende tekort aan flexibele inzetbare invalkrachten is ook een duidelijke indicator van een krappe arbeidsmarkt. Begrijpelijkerwijs proberen steeds meer schoolbesturen invalkrachten aan zich te binden als vaste reguliere leerkracht.

Vraag 5

Welke mogelijkheden hebben scholen op dit moment om in afwijking van de Wet werk en zekerheid toch tegemoet te komen aan de vraag naar (vervangende) leerkrachten?

Antwoord 5

Scholen moeten zich uiteraard aan de Wwz houden. Er is voor de maanden januari, februari en maart 2018 wel een tijdelijke uitzondering op de ketenbepaling van toepassing.

³ Voorbeelden van bovenbestuurlijke pools zijn: het Personeelscluster Oost-Nederland (PON), PoolWest in Haaglanden, De Brede Selectie in Amsterdam en de 10 Regionale Transfercentra (RTC's) die in de periode 2014–2016 zijn opgericht.

⁴ Evaluatie cao afspraken Primair Onderwijs, juni 2017, AEF.

In de praktijk zijn er een reeks van mogelijkheden die door scholen worden toegepast. Volgens de AEF-evaluatie bestaat daarbij de top 5 van maatregelen uit:

1. Inzet van een vervanger uit een vervangingspool.
2. Vervanging door een andere leerkracht uit het team.
3. Tijdelijk uitbreiding van de aanstelling van een parttimer.
4. Vervanging door een vaste vervanger.
5. Een vervanger met een tijdelijke overeenkomst.

Het is daarbij afhankelijk van de aard en inhoud van het dienstverband of een school rekening moet houden met de ketenbepaling uit het Burgerlijk Wetboek.

Daarnaast geven schoolleiders aan dat er op relatief grote schaal groepen worden opgesplitst en verdeeld over of samengevoegd met andere groepen. Dit alles laat zien dat het veel creativiteit van schoolleiders, besturen en vervangingspools vraagt om de voortgang van het onderwijs te waarborgen.

Vraag 6

In hoeverre bieden de mogelijkheden die zijn gecreëerd om bij cao, in het kader van een griepgolf, tot maximaal veertien dagen te mogen afwijken van de ketenbepaling, naar uw mening, voldoende oplossing voor de ervaren problematiek?

Antwoord 6

Dit is onderzocht in de AEF-evaluatie. Blijkt dat in de wintermaanden januari, februari en maart van 2017 van deze mogelijkheid veel gebruik is gemaakt, namelijk door circa 60% van de schoolbesturen en schoolleiders in het bijzonder onderwijs. Zoals reeds toegelicht bij vraag 4 vermindert de afspraak in het regeerakkoord de ervaren problematiek, maar is niet dé oplossing voor de lerarentekort. De uitdaging voor de komende jaren is om in samenwerking met alle partijen, te zorgen voor voldoende nieuwe aanwas om het voorspelde lerarentekort en het daardoor nu al voelbare tekort aan invalkrachten, het hoofd te bieden.

Vraag 7

Klopt het dat de oplossing uit december 2016 voor het vervangingsprobleem bij ziekte slechts tijdelijk is en alleen geldt voor de jaren 2017 en 2018? Zo ja, welke oplossing hebben scholen in het primair onderwijs voor het vervangingsprobleem bij ziekte door de Wet werk en zekerheid na 2018?

Antwoord 7

Ja, sociale partners zijn dit overeengekomen in de cao primair onderwijs 2016–2017. Het staat sociale partners vrij om bij de onderhandelingen over een nieuwe cao overeen te komen deze tijdelijke uitzondering te verlengen tot aan het moment van inwerkingtreding van de wetswijziging ter uitvoering van de afspraak in het regeerakkoord. Daarnaast kunnen cao-partijen bij de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een gezamenlijk schriftelijk verzoek indienen om de bestaande uitzonderingsmogelijkheid te verruimen.

Vraag 8

Deelt u de mening dat de tijdelijke oplossing zoals gekozen in december 2016 geen wenselijke permanente oplossing is voor het vervangingsprobleem in het primair onderwijs door de Wet werk en zekerheid, ook omdat deze route via de cao van de PO-Raad loopt en niet alle schoolbesturen daarbij zijn aangesloten?

Antwoord 8

Zoals reeds toegelicht bij vraag 4 is de inzet om samen met mijn collega van SZW, die hierin het voortouw heeft, de uitzondering op de ketenbepaling voor tijdelijke invalwerk wegens ziekte, permanent voor het gehele schooljaar bij wet te regelen. Bij een regeling van de uitzondering bij wet is er niet meer sprake van een afhankelijkheid van een gezamenlijk verzoek van sociale partners.

Vraag 9 en 10

Klopt het dat het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de PO-Raad heeft aangegeven dat de aanpassing van de ketenregeling tot 2020 kan duren? Zo ja, wat is uw reactie op de oproep van de PO-Raad dat schoolbesturen daar niet op kunnen wachten en een nieuwe ketenregeling zo snel zou moeten worden ingevoerd?⁵

Deelt u de mening dat, gezien het grote dreigende tekort aan leraren, het niet wenselijk is om te lang te wachten met de beoogde wijzigingen in de ketenbepaling Wet werk en zekerheid voor het primair onderwijs? Bent u bereid samen met uw collega van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dit punt voortvarend op te pakken? Welke mogelijkheden ziet u daartoe?

Antwoord 9 en 10

Mijn collega van SZW heeft in zijn brief⁶ *Naar een nieuwe balans op de arbeidsmarkt* aangegeven dat momenteel de maatregelen van het Regeerakkoord die zien op het herstel van de balans tussen vast en flex nader worden uitgewerkt. De uitzondering van de ketenbepaling is een van de maatregelen. De maatregelen worden bezien in een samenhangende wetswijziging. Het kabinet wil de wetgeving in de loop van 2018 indienen. Dat is een ambitieuze doelstelling. In de brief is vermeld dat de inzet is om deze wetswijziging uiterlijk per 1 januari 2020 in werking te laten treden. Mocht de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel dit mogelijk maken, dan kan de uitzondering ook eerder in werking treden, bijvoorbeeld met ingang van het schooljaar 2019/2020 (1 augustus 2019).

Zoals is aangegeven in het antwoord op vraag 7 kunnen sociale partners een oplossing overeenkomen voor de periode tot aan inwerkingtreding van de wetswijziging en deze voorleggen aan mijn collega van SZW. In een brief van 15 maart 2018 aan sociale partners in de sector PO, heb ik hen gevraagd dit in overweging te nemen bij de lopende onderhandelingen over een nieuwe cao.⁷

⁵ «Opnieuw extra ruimte voor inzetten vervangers bij ziekte», 8 januari 2018, www.poraad.nl

⁶ Kamerstuk 29 544, nr. 813

⁷ Brief van 15 maart 2018, ref. 1323812